

CENTRALIZĒTAIS EKSĀMENS LATVIEŠU VALODĀ
12. KLASEI
 2020
 VĒRTĒŠANAS KRITĒRIJI

1. daļa. Zināšanas un pamatprasmes (maksimālais punktu skaits – 24)

Uzd. nr.	Kritērijs	Punkti	Punkti kopā
1.	<p>Par katru pareizi veidotu un ierakstītu vārdformu 1 punkts.</p> <p>1. Par 3. konjugācijas darbības vārda īstenības izteiksmes tagadnes formas veidošanu – 1 p. 2. Par darbības vārda vajadzības izteiksmes formas veidošanu – 1 p. 3. Par lietvārda formas saskaņošanu ar darbības vārdu vajadzības izteiksmē – 1 p. 4. Par darbības vārda <i>nezināt</i> tagadnes formas veidošanu – 1 p. 5. Par lietvārda formas saskaņošanu ar apstākļa vārdu <i>vairums</i> – 1 p. 6. Par īpašības vārda vispārākajā pakāpē, ja īpašības vārds sākas ar līdzskani s, formas veidošanu – 1 p. 7. Par darbības vārda pavēles izteiksmes daudzskaitļa 2. personas formas veidošanu – 1 p. 8. Par darbības vārda īstenības izteiksmes tagadnes daudzskaitļa 2. personas formas veidošanu – 1 p.</p>	8*1	8
2.	<p>Par katru teikumu, kurā pareizi saliktas pieturzīmes, – 1 punkts. <i>Pieļauta kāda kļūda – 0 p. Nav ielikta neviena pieturzīme – 0 p.</i></p> <p>1. Par palīgteikuma atdalīšanu, ja tas atrodas starp virsteikuma vārdiem, – 1 p. 2. Par vienlīdzīgu teikuma locekļu atdalīšanu, ja tos saista saiklis <i>nevis</i>, – 1 p. 3. Par palīgteikuma atdalīšanu, ja tas atrodas aiz virsteikuma, – 1 p. 4. Par divdabja teiciena atdalīšanu, ja tas atrodas starp teikuma vidū, – 1 p. 5. Par iesprauduma atdalīšanu – 1 p. (<i>Iespējami pieturzīmju veidu varianti</i>) 6. Par savrupināta apzīmētāja grupas atdalīšanu – 1p. (<i>Iespējami pieturzīmju veidu varianti</i>) 7. Par savrupināta pielikuma grupas atdalīšanu – 1p. (<i>Iespējami pieturzīmju veidu varianti</i>) 8. Par vienlīdzīgu teikuma locekļu atdalīšanu – 1 p. 9. Par vienlīdzīgu palīgteikumu atdalīšanu – 1 p. 10. Par savrupināta pielikuma grupas atdalīšanu (atrodas aiz vietniekvārda) – 1 p. (<i>Iespējami pieturzīmju veidu varianti</i>) 11. Par divdabja teiciena atdalīšanu, ja tas atrodas starp teikuma daļas vārdiem, – 1 p. 12. Par palīgteikuma atdalīšanu (bez ievadītājevārda) – 1 p. (<i>Iespējami pieturzīmju veidu varianti</i>) 13. Par palīgteikuma atdalīšanu, ja tas atrodas aiz virsteikuma, – 1 p. 14. Par tiešās runas atdalīšanu, ja piebilde atrodas aiz tiešās runas, – 1p. 15. Par punkta lietošanu aiz kārtas skaitļa vārda – 1 p. 16. Par izsaukmes vārda atdalīšanu – 1 p.</p>	16*1	16

2. daļa. Teksta izpratne (maksimālais punktu skaits – 25)

Uzd. nr.	Kritērijs	Punkti	Punkti kopā
1.	1. Par katras galvenās domas formulēšanu atbilstoši rindkopā ietvertajai informācijai – 1 p. 3. Galvenās domas formulējumā izmanto citātu ar 1–3 saviem vārdiem – 0 p. 4. Galvenā doma formulēta kā temats vai plāna punkts – 0 p.	3*1	6
	2. Par katru atbildi bez pareizrakstības kļūdām – 1 p. 4. <i>Ja par saturu 0 punktu, pareizrakstību vērtē.</i> 6. <i>Ja ir tikai citēts (citātu virkne), pareizrakstību nevērtē.</i>	3*1	
2.	7. Par precīzi izrakstītu frazeoloģismu – 1 p.	1	3
	8. Par atbilstošu frazeoloģisma skaidrojumu – 1 p. <i>Ja frazeoloģisms nav izrakstīts, skaidrojumu nevērtē.</i>	1	
	9. Par visu atbildi bez pareizrakstības kļūdām – 1 p. <i>Pareizrakstību vērtē, ievērojot pieraksta veidu.</i> <i>Ja par 7.–8. pozīciju 0 punktu, pareizrakstību vērtē.</i>	1	
3.	10. Par katra vārdu savienojuma skaidrojumu atbilstoši kontekstam – 1 p. 11.	2	3
	12. Par visu atbildi bez pareizrakstības kļūdām – 1 p. <i>Ja par 10.–11. pozīciju 0 punktu, pareizrakstību vērtē.</i> <i>Ja izskaidrots tikai viens vārdu savienojums, pareizrakstību nevērtē.</i>	1	
4.	13. Par kontekstam atbilstošu atziņas komentēšanu – 1 p.	1	3
	14. Par uzdevuma nosacījuma ievērošanu (<i>izveidots viens pilns vai vairāki teikumi</i>) – 1 p.	1	
	15. Par atbildi bez pareizrakstības kļūdām – 1 p. <i>Ja par saturu 0 punktu, pareizrakstību vērtē.</i>	1	
5.	16. Par teksta izvirzītās problēmas raksturošanu – 1 p.	1	3
	17. Par teksta izvirzītās problēmas aktualizāciju (<i>uzsvērtas mūsdienas</i>) – 1 p.	1	
	18. Par atbildi bez pareizrakstības kļūdām – 1 p. <i>Ja par saturu 0 punktu, pareizrakstību vērtē.</i>	1	
6.	Par katru pareizi noteiktu valodas līdzekli:		4
	19. Par apstākļa vārda/ nelokāma vārda/patstāvīga vārda noteikšanu – 1 p.	1	
	20. Ar priedēkli atvasināta vārda atpazīšanu – 1 p.	1	
	21. Par slenga/sarunvalodas vārda/žargonisma/barbarisma noteikšanu – 1 p.	1	
22. Par vienlīdzīgu palīgteikumu/ vienlīdzīgu teikuma daļu/ palīgteikumu noteikšanu – 1 p.	1		
7.	23. Par autora izvēlēta valodas līdzekļa izmantošanas pamatojumu – 1 p.	1	3
	24. Par uzdevuma nosacījuma ievērošanu (<i>izveidots viens pilns vai vairāki teikumi</i>) – 1 p.	1	
	25. Par atbildi bez pareizrakstības kļūdām – 1 p. <i>Ja par saturu 0 punktu, pareizrakstību vērtē.</i>	1	

3. daļas Tekstveide (Maksimālais punktu skaits – 34)

P.	Satura		Kompozīcija			Valodas lietojums (3)	Stils (4)
	Temata izpratne (5)	Argumentācija** (3/4+1=4/5)	K1 Apjoms (2)	K2 Rindkopas (2)	K3 Secīgums (3)		
5	Temats izprasts, patstāvīgas domas, radoši spriedumi, atziņas, vērtējums.	*Skolēns saņem papildu vienu punktu, ja ir izmantoti 2 un vairāk kultūras vai/un literatūras fakti un nav pieļāvis vērtējamam objektīvi konstatējamu fakta kļūdu.					
4	Saturs atbilst tematam, atsevišķas nozīmīgas, patstāvīgas domas, spriedumi, atziņas, vērtējums.	Skolēns ar mērķtieci izvēlēto (2 un vairāk) kultūras un/vai literatūras fakti materiālu spēj atklāt un pierādīt izvēlēto autora pozīciju. Argumenti atklāj autora pozīciju. *Fakti ir raksturoti/ komentēti.					Ne vairāk kā 1 stila kļūda.
3	Dalēji atklāts temats, tas sašaurināts vai paplašināts, novirze no temata. Vienpusīga, fragmentāra pieeja galveno problēmu risinājumam, neveikli/trafaretī spriedumi.	Izmantotie (2 un vairāk) kultūras un/vai literatūras fakti savu spriedumu argumentēšanai parāda, ka skolēns prot orientēties izvēlētajā tematā. Pietrūkst mērķtiecības šo fakti atlasē (kāpēc konkrēts fakts tiek izmantots). *Fakti ir raksturoti.				Tematam atbilstoša valoda, pamatota vārdu izvēle, daudzveidīgas, saturam pakārtotas teikuma konstrukcijas.	2–3 stila kļūdas.
2	Temata virpusēja sapratne, bezpersonisks darbs/nav autora pozīcijas.	Izmantotie 2 kultūras un/vai literatūras fakti nav pārliecinoši spriedumu pamatošanai / izmantots 1 pārliecinošs fakts **Fakti ir informatīvi (nosaukti, pieminēti).	Ir ievērots noteiktais apjoms *Vērtējumu neietekmē pārsniegtais apjoms.	ievērots dalījums rindkopās, jauna doma jaunā rindkopā, vismaz 3 rindkopas, atkāpes no kreisās puses.	Darbs plānveidīgs, bet pietrūkst mērķtiecības galvenās domas atklāsmē.	Tematam atbilstoša valoda, pamatā dažādu konstrukciju teikumi, iekvadrība, standarta frāzes, ielieti no citām valodām netulkoti vārdi.	4–7 stila kļūdas.
1	Dalēji mainīts temats, temata vulgarizācija.	Darbā ir vispārīgi spriedumi, maznozīmīgi kultūras un/vai literatūras fakti. **Fakti (citiāti) ir tikai nosaukti , pieminēti. Skolēns izmanto tikai paša pieredzi .	Darba apjoms par mazu (līdz 150 v.)	Nav ievērots viens no nosacījumiem.	Nepamatoti plašs/īss/ nav ievadā/nobeiguma; nepamatoti izvērsta/sasaucināta kāda daļa u.c.	Ierobežots vārdu krājums un ietojums, vienveidīgas konstrukcijas teikumi/ nepamatoti gari teikumi.	8–12 stila kļūdas.
0	Saturs neatbilst tematam.	Dominē vispārīgi spriedumi .	Nav ievēroti 2 un vairāk nosacījumu.		Darbam nav plānveidīgas uzbūves, trūkst vairāku daļu.	Vārdu krājums traucē uztvert domu.	13 un vairāk stila kļūdu.

Ort., interp. kļūdas	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
	19 un vairāk kļūdu	17–18	15-16	13–14	11–12	9–10	7–8	5–6	3–4	2	1

Darbu **nevērtē**: Darba apjoms līdz 120 vārdiem (virsrakstu neieskaita).

Darbu **dalēji vērtē**: Darba apjoms līdz 150 vārdiem– kļūdu skaitu reizina ar 2.

Darbā dominē **literārā darba satura pārstašts, minimāli spriedumi** – maks. vērtējums par temata izpratni – 1 p., par argumentāciju – 1 p.

Darbs neatbilst tematam – 0 punktu par saturu un argumentāciju, vērtē kompozīciju un valodu.

****Argumentācija** – ja 3 vai 4 punkti par argumentāciju, saņem 1 papildu punktu par faktu pareizību. Ja fakti rakstībā pieļautas pareizrakstības kļūdas, kas nemaina fakta būtību, tad tā ir pareizrakstības kļūda ("Garkajētis", "Svina Garša", Gunārs Janovskis).